POŠTNINA PLAČANA V GOTOVINI.

POSAMEZNA ŠTEVILKA STANE 1·—DIN

SLOVENSKI DELAVEC

UREDNIŠTVO IN UPRAVA: Ljubljana, Miklošičeva 22./II. Del. zbornica. — Pošt. predal: 375. — Tel. št. 35-29. — Pošt. ček. rač. št. 17.548. — NAROČNINA: Za nečlane 3 din mesečno. LIST IZHAJA VSAK PETEK

LETO IV. LJUBLJANA, PETEK 14. JUNIJA 1940. ŠTEV. 24.

Smersu Rudolf:

Delavec in narod

Danes se hočemo dotakniti delavskega vprašanja, v kakšnem razmerju je delavstvo do svojega naroda. Ali se čuti kot del naroda in živi z narodom ter kašne so medsebojne dolžnosti delavcev do naroda in obratno.

Nas zato zanima vprašanje, kako je s slovenskim delavcem in z njegovo narodno zavestjo. Glede našega kmeta nismo še nikdar premišljevali, ali se čuti za člana slovenske narodne skupnosti, ali ne. Kmeta so vedno smatrali za steber našega naroda, kot tisti stan, ki nam našo narodnost ohranjuje in ki predstavlja večino našega naroda. Ni pa bilo tako pri našem delavstvu.

Delavec ni tako privezan na zemljo kot je kmet. Delavec je v mnogih primerih večni popotnik, ki hodi iz kraja v kraj ali kakor pravimo, s trebuhom za kruhom. Delavsko življenje nima tiste tradicije, kot ga ima kmetsko življenje. Zlasti pa to velja še za naše kraje, kjer imamo še mlado industrijo in mlad delavski stan.

Pri vprašanju narodnosti in narodne zavesti pri delavstvu igra veliko vlogo — svetovni nazor. V preteklem stoletju je imel med delavstvom mnogo uspeha in jih pridobil zase — internacionalni marksizem. Marksizem je breznaroden in se za narodna vprašanja ne briga. Bori se za nov družabni red in skuša v ta namen združiti delavce v veliko skupnost po znanem geslu: »Proletarci vseh dežel, združite se! Ta internacionalna miselnost marksističnega delavstva je seveda imela svoje posledice pri vsem tistem delavstvu, ki se je navzelo marksističnega duha. Tudi pri našem delavstvu, ki je sledilo marksizmu, smo opazili, da se oddaljuje od naroda, in živi neko svoje življenje, ki svojih korenin ni pognalo iz narodove zgodovine in narodove duše.

Seveda je večina našega delavstva ostala narodno zavedna. Moramo celo reči, da opažamo v zadnjih letih razveseljiv pojav, da se delavstvo vedno bolj briga za narodna vprašanja, da se čuti vedno bolj del naroda in da čuti svojo povezanost tudi z drugimi stanovi naroda.

Sleherni delavec in sleherni član našega naroda mora dobro vedeti, da je tudi delavec član slovenskega naroda. Iz tega spoznanja pa izvira dolžnost, da delamo vsi za enega in vsak za vsakega, da si medsebojno pomagamo in da živimo v prijateljstvu. Vedeti moramo, da slovenskega naroda ne bi bilo brez kmeta in delavca. Kmečki in delavski stan sta najbolj številna slovenska stanova in če samo enega od teh izbrišemo, ostane le še slabotna in okrnjena skupina ljudi, da ji še komaj lahko rečemo »narod«. Zato je naša sveta dolžnost, da z narodno zavestjo prepojimo vse naše ljudi, zlasti pa še naše delavstvo. Za kmeta se ni dosti bati, ker ostaja doma. Težje pa je za delavca, ki odhaja med druge narode na delo. Njegova narodna zavest mora biti dvakrat trdnejša, kakor zavest tistih, ki ostajajo doma. Vidimo svetle zglede žive narodne zavesti naših ljudi na jugu naše države, v Franciji, v Nemčiji, v Italiji in celo v prekomorskih državah. Občudovanje vzbujajo naši rojaki v Ameriki, ki svojo slovensko narodno zavest krepko gojijo, čeprav po svojem številu ne predstavljajo mnogo med milijonskimi narodi, med katerimi žive. Tako naj bi bilo pri vseh.

Mi torej želimo in zahtevamo od delavca, da je narodno zaveden. Na drugi strani pa moramo tudi zahtevati od naroda, da smatra delavca za svojega člana in da mu olajša njegovo borbo za vsakdanji kruh. Narodno vzajemnost je mogoče vstvariti le tam, kjer si posamezni stanovi medsebojno pomagajo.

In kaj naj stori narod za delavstvo? Predvsem je potrebno, da smatra delavca za tako enakovrednega člana človeške družbe, kot so člani drugih stanov. Delu naj gre tista čast, kakor mu po pravici mora iti, pa naj se to delo opravlja z glavo ali z rokami, na polju ali tovarni.

Delavec ima od naroda pravico zahtevati, da mu pomaga v njegovi vsakdanji borbi. Ako tvori manjšino v narodu, kakor pri nas, sme od večine zahtevati, da mu ustvari tiste delavne pogoje, ki mu bodo omogočili človeka vredno življenje. Delavec nima posestva, nima kapitala in zato je odvisen samo od dela svojih rok. To delo pa je najemno delo in delavec ne dela samemu sebi, kakor to dela kmet. Zato mora biti delavec pri tem delu zaščiten in za to delo tudi primerno plačan. Narodna skupnost in narodno vodstvo se mora dobro zavedati teh dolžnosti napram delavstvu.

Edini kapital, ki ga ima delavec, njegovo zdravje, njegove zdrave roke. Če torej zboli ali če se ponesreči, ali če postane onemogel, ali star, potem mora dobiti pomoč, ker sam sebi gotovo ne more več pomagati. Delavcu je torej potrebno zavarovanje. Zavarovanje je potrebno tudi drugim stanovom, vendar za druge stanove ni zavarovanje tako življenjsko važno, kakor je ravno za delavce. Ako bi delavstvo ne imelo zavarovanja, bi imeli vsak dan priliko videti usmiljenja vredne prizore po naših delavskih družinah. In kdo je zopet dolžan, da se bavi s temi vprašanji delavskega zavarovanja? Zato je zopet odgovoren ves narod, oziroma narodovo vodstvo.

Vidimo torej, da sta delavec in narod tesno povezana, da imata eden do drugega gotove pravice, pa tudi gotove dolžnosti. Delavec naj torej goji slovensko narodn[illegible] vest, naj se čuti Slovenca, naj se čuti člana velike slovenske družine in naj smatra vsakega Slovenca za svojega brata. Otrese naj se tistih iz tujine prinešenih naukov, ki so ga oddaljevali od drugih slovenskih stanov in celo netili sovraštvo do teh. Delavstvo spada v našo narodno skupnost. Ravno tako pa se mora narodna skupnost zavedati svojih dolžnosti, ki jih ima napram delavstvu.

Nove pravice stavbincev

I. dodatek

h kolektivni pogodbi za stavbno delavstvo z dne 15. julija 1938, sklenjen v smislu § 5 zakona o zaščiti delavcev ter § 209 obrtnega zakona dne 3. junija 1940 pri kr. banski upravi med organizacijami stavbnega delavstva v zastopstvu stavbnega delavstva na eni strani ter Združenji delodajalcev na podlagi čl. 9. tč. 5 uredbe o določanju minimalnih mezd, sklepanju kolektivnih pogodb, poravnavanju in razsodništvu v zastopstvu gradbenih in tesarskih podjetij na drugi strani.

Člen 1.

Besedilo členov 4., 5., 19 prvi in drugi odstavek ter čl. 20 kolektivne pogodbe z dne 15. VII. 1938 se nadomesti s sledečim novim besedilom:

Člen 4.

Mezdni razredi.

V svrho določitve višine mezd se razdele posamezni kraji v sledeče mezdne razrede:

a) za gradbeno stroko:

I. razred: Ljubljana, Maribor, Kranj, Jesenice in za stavbena dela industrije v občini Stražišče pri Kranju.

II. razred: Bled, Celje, Javornik, Kamnik, Lesce, Radovljica in Tržič, vsi kraji s svojimi ožjimi stavbnimi okoliši, dalje občine Ježica, Št. Vid nad Ljubljano, Dev. Mar. v Polju, Dobrunje, Rudnik ter za stavbena dela industrije v krajih iz III. razreda.

III. razred: srezi z razvito industrijo in sicer: celjski, dravograjski, gornjegrajski, kamniški, konjiški, laški, litijski (levi breg Save), ljubljanski, mariborski levi in desni breg, radovljiški, slovenjgraški, škofjeloški (spod. del), poleg tega še kraji: Brežice, Kočevje, Krško, Litija, Novo mesto, Ptuj Rogaška Slatina, Sevnica, vsi kraji s svojimi gradbenimi okoliši ter za stavbena dela industrije v krajih iz IV. in V. razreda.

IV. razred: srezi: brežiški, kočevski, krški, litijski (desni breg Save), logaški, novomeški, ptujski in škofjeloški (gornji del) poleg tega še kraji: Gor. Radgona, Ljutomer in Murska Sobota s svojimi ožjimi gradbenimi okoliši.

V. razred: srez črnomeljski, dolnjelendavski, ljutomerski, mursko-sobški in šmarski.

b) za tesarsko stroko:

I. razred: mesta: Ljubljana, Maribor in Celje; srezi: kamniški, kranjski, laški, ljubljanski, radovljiški in škofjeloški.

II. razred: mesta in kraji: Dravograd, Gornji grad, Lendava, Ljutomer, Murska Sobota, Ptuj in Slovenjegradec; srezi: mariborski (desni in levi breg), brežiški, kočevski, krški, litijski, logaški in novo-meški.

III. razred: Vsi ostali srezi in kraji, ki ne spadajo v I. ali II. razred .

Člen 5.

Mezdna tarifa.

a) za stavbno stroko:

Mezdni razred	Zidarji in tesarji po 3 letih od izučitve	Zidar. in tesarji do 3 let po izučitvi	Pomožni delavci nad 18 let stari
	v dinarjih na uro		
I.	6·75	6·—	4·75
II.	6·50	5·75	4·25
III.	6·—	5·25	4·—
IV.	5·25	4·50	3·50
V.	4·75	4·—	3·25

1. Po tej tabeli so plačani tudi tesarji, ki so zaposleni in plačani od stavbenih podjetij.

2. Mezde se plačujejo po mezdnem razredu, v katerega spada kraj, kjer se izvršuju stavbeno delo, ne glede na to, da-li je sedež podjetja v kraju, ki spada v kak drug razred.

3. Za javna dela na račun javnih kreditov, dalje za gradnje letoviških poslopij in naprav, ki bi se izvrševala v IV., ali v V. mezdnem razredu, se plačajo mezde III. mezdnega razreda.

4. S 30. avgustom 1940 se mezdna tarifa za stavbno stroko poviša v vseh kategorijah za Din 0.25 na uro.

b) za tesarsko stroko:

Mezdni razred	Tesarji po 3 letih od izučitve	Tes. do 3 let od izučitve in tesarji starejši od 55 let
	v dinarjih na uro	
I.	50% 7·— 50% 6·50	5·75
II.	5·25	5·—
III.	5·—	4·50

c) Ostale kategorije:

Za ostale kvalificirane delavce dalje za železokrivce, odrarje, minerje, ricarje in kamnoseke določijo višino mezd podjetja, vendar morajo imeti ti delavci mezde, ki so višje od najvišje mezde delavcev v dotičnem mezdnem razredu.

č) Mladoletni delavci:

Mladoletni delavci, izvzemši vajence, do 18. leta starosti prejemajo v I. in II. mezdnem razredu najmanj mezdo Din 3.25, v III. mezdnem razredu Din 3.—, v IV. in V. mezdnem razredu pa Din 2.75 na uro.

Člen 19.

Uveljavljanje in odpoved pogodbe.

Ta dodatek stopi v veljavo s 4. junijem 1940 ter velja velja do poteka odpovednega roka, ki se določi obojestransko na en mesec. Pogajanja za sklenitev nove kolektivne pogodbe skliče na željo ene prizadetih strank kralj. banska uprava, Inspekcija dela.

2. Odpoved se izvrši s priporočenim pismom, naslovljenim na vse podpisnike pogodbe. Odpovedi je priložiti tudi načrt nove kolektivne pogodbe, sicer je odpoved neveljavna.

3. Besedilo točk: 3., 4., 5., 6., 7. in 8. člena 19. kolektivne pogodbe z dne 15. julija 1938 ostane neizpremenjeno.

Člen 20.

1. Prevedba delodajalcev na nove mezde z veljavnostjo od 4. junija 1940 se izvrši v prvi mezdni periodi, ki sledi dnevu uveljavjenja pogodbe po sledečih smernicah:

a) Obstoječe višje mezde delodajalcev ostanejo neokrnjene do zaključka dotičnega dela;

b) nižje mezde se avtomatično zvišajo na višino mezd, predvidenih s tem dodatkom tako, da bo zadoščeno tudi procentualni razdelitvi.

2. Za pred 1. majem 1940 že prevzeta državna javna dela stopijo mezde tega dodatka v veljavo s 30. avgustom 1940. Do tedaj pa je za ta državna javna dela v veljavi kolektivna pogodba z dne 15. julija 1938.

V Ljubljani, dne 3. junija 1940.

Slovenski ban za stavbince

Odločba

VI. No. 17003-22.

Veljavnost I. dodatka z dne 3. junija 1940. h kolektivni pogodbi z dne 15. julija 1938., s katero se je v smislu § 5. zakona o zaščiti delavcev ter § 209. obrtnega zakona uredilo delovno razmerje stavbnega delavstva za več ko polovico podjetij te stroke ter za več ko polovico delavstva te stroke, zaposlenega na območju dravske banovine,

se razširja

na vso stroko v vsem območju dravske banovine.

Ta kolektivna pogodba z dodatkom velja torej za vse pooblaščene graditelje, zidarske mojstre in studenčarje, tesarske mojstre ter pooblaščene inženirje te stroke.

Razširitev veljavnosti te pogodbe z dodatkom se je odredila glede na določila čl. 14., odstavek 1., uredbe o določanju minimalnih mezd, sklepanju kolektivnih pogodb, poravnanju in razsodništvu »Službeni list« št. 105-15 iz leta 1937.).

Kraljevska banska uprava drav. banovine.

Ljubljana dne 4. junija 1940.

Ban:

Dr. Natlačen s. r.

Naše mezdne akcije

STAVBINSKA KOLEKTIVNA POGODBA

Sodelovali smo v stavbinski akciji, ki je privedla do tega, da je 5.320 delavcev iz vrst stavbincev stopilo v stavko. Kakor še nobene stavke, ki jih je ZZD vodila nismo izgubili, tako tudi ta stavka ni bila zlomljena. »Slovenski delavec« je v zadnji številki o tem podrobno poročal. Zlom stavke je preprečila zlasti naša iniciativnost in naša taktika, ki se je bistveno razlikovala od taktike marksistov. Če bi šlo po brezglavem načrtu njihovih voditeljev, bi stavbinsko delavstvo brez nadaljnega doživelo polom. Slabih posledic zlomljene stavke za organizirano in za neorganizirano stavbinsko delavstvo niti od daleka ni mogoče pravilno presoditi. Gotovo je to, da bi se marksistična taktika, ki je šla za tem, stavko zavleči, poznala v delavskem organizacijskem življenju, kakor tudi pri nadaljnih mezdnih akcijah več let.

MONOPOLSKI DELAVCI

Naše tobačno delavstvo že dolga leta sem čuti, da je ljubljanska tobačna tovarna s strani Osrednje monopolske uprave po mačehovsko traktirana. Našemu delavstvu se vedno znova jemljejo dela različnih vrst tobačnih izdelkov ter se ta dela prenašajo na razne južne pokrajine. V zadnjem načrtu te Osrednje uprave, je zato zopet predvideno, da se število delavstva v naši tovarni skrči. Poleg tega je načrt za zaposlitev pretkano sestavljen tako, da je večje število delavcev določenih za mesta, ki dejansko niso potrebna zasedbe, druga številna mesta pa se ukinjajo. Tako naj bi po vrsti pogled na osnutek zaposlitve delavstva v naši tobačni tovarni varoval določeno število delavskih zaposlitev, ki bi se pa pozneje nujno skrčilo. Na potrebna mesta delavci v načrtu niso določeni in bi zato tudi ne bili postavljeni, na nepotrebna mesta, kjer so določeni, pa bi ne bili postavljeni zato, ker so tam nepotrebni. Tak načrt delavske zaposlitve v naši tobačni tovarni ima tako vse znake čisto navadnega izigravanja naših delavskih interesov. Seveda naši organizaciji ta pretkana igra ni ušla in smo zato zahtevali, da se načrt zaposlitve popravi tako, kakor to zahteva nemoteno delo v tobačni tovarni. Zahtevali smo tudi, da se obdrži sedanje staleže. Istočasno pa vodimo akcijo za zvišanje pokojnin upokojencem iz vrst tobačnega delavstva .

KID JESENICE

Delavstvo v železarnah na Jesenicah je parkrat doseglo enkratne prispevke. Ti enkratni prispevki pa niso v nobenem sorazmerju z rastočo draginjo. Tudi tovarniški konsum ali kašta kakor mu pravijo, na tem dejstvu mnogo ne izpremeni. Podjetje je sicer pri ustanavljanju kašte trdilo, da bo z njim urejevala cene življenjskim potrebščinam za svoje delavstvo tako, da bodo z enakimi plačami mogli stalno ohraniti enake življenjske pogoje. Če bo treba, je reklo vodstvo tovarne, bomo pa mi prodajali tudi v zgubo. Pokazalo se je, da tovarna v izgubo noče prodajati, na drugi strani pa dobrine, ki jih nudi kašta ne prihajajo vsemu delavstvu enako v dobro. Samci, ki nimajo lastnih kuhinj, so s tem občutno prizadeti. Draginja torej raste, kašta je ne uravnava, vsaj v zadostni meri ne, delavstvo zato trpi.

KID s svojo zaposlitvijo dela v sedanjih časih brezdvomno ogromne dobičke. Lahko zato daje svojemu delavstvu mnogo večje plače, ali vsaj stalne draginjske doklade. Strokovna organizacije zato upravičeno pričakujejo, da bo podjetje njihovim zahtevam, katerim smo se pridružili tudi mi, ugodilo.

ZDRAVILIŠČE ROGAŠKA SLATINA

V tem zdravilišču naša organizacija že par let dela za zaposleno delavstvo na zboljšanju njihovega položaja. Nekaj uspehov smo tu in tam imeli, a radi odpora na vodstvenem mestu, ne takih, kakor bi bilo prav. Naši organizaciji se tu stavijo ovire, kakršnih ne bi pričakovali. Zlasti pri prizadevanju za zboljšanje položaja številnim sobaricam v podjetju, je organizacija ugotovila zapostavljanje naših članic. Nas dolga borba za pravično stvar nikakor ni utrudila in jo bomo nadaljevali do pravilnega konca.

»TITAN«, KAMNIK

S podjetjem Titan v Kamniku smo se že večkrat preklali v mezdnih akcijah. V tem podjetju so se dolgo časa naše organizacije temeljito otepali. Vendar smo si končno tudi tu kakor povsod drugod priborili zakonito priznanje in resno upoštevanje našega konstruktivnega pokreta. Podjetje Titan o zvišanju plač delavstvu zelo nerado sliši. Saj je to splošen znak vsega podjetniškega, ker gleda po ogromni večini samo na svojo ugodno bilanco in na svoje delničarje, v delavstvu pa vidi le kupljeno delovno moč. Daleč je to stališče od resničnega krščanskega pojmovanja o odnosih med delavci in delodajalci, kakor jih zahtevajo okrožnice papežev. Po tem stališču Cerkve bi morali delodajalci in delavci v podjetjih tvoriti eno veliko skupnost ter bi morali tako v skupnosti skrbeti za povolen uspeh podjetja in za človeka dostojno življenje delavca. To ne velja samo za Titan, to velja za vsa podjetja. Zadnje čase so strokovne organizacije radi porasta draginje ponovno prosile za zvišanje mezd. Dosegle so malenkosten 15 — 30 par na uro. Mislimo, da bi bilo to povišanje lahko večje, vendar nekaj je tudi to. Veseli smo, da smo ob danem položaju dosegli vsaj to.

TEKSTILNA INDUSTRIJA LAŠKO

Naša organizacija v Laškem je še mlada, vendar pa kljub temu zelo agilna. Pridna je v zbiranju članstva in dokaj točna v izpolnjevanju svojih obveznosti do celotne organizacije. Zaveda se, da ni samo zato tukaj, da preganja brezbožnega marksističnega duha, ampak da je njena naloga, da se trudi za zboljšanje življenjskih pogojev organiziranih pa tudi neorganiziranih delavcev. Pri podjetju je zato vložila zahtevo po zvišanju plač in je dosegla povišek povprečno 25 par na uro.

LESNA INDUSTRIJA AUERSPERG, KOČEVJE

Stanje delavstva v Gorenjski pokrajini na splošno vendar še nekam gre. Podjetja so se navadila upoštevati socialno zakonodajo, pa tudi delavske organizacije. Zdi se jim povsem razumljivo, da delavec tudi zase zahteva tako plačo, da bo z njo mogel živeti sam in njegova družina, če prav njihovih zahtev vedno ne izpolnijo v toliki meri, kakor bi bilo to prav. Delavske razmere po Dolenjskem in po Notranjskem so v največ slučajih mnogo bolj žalostne od razmer gorenjskega delavstva. Naše dolenjsko in notranjsko delavstvo, se šele probuja. Tam so prav za prav šele prvi početki strokovnega organiziranja, delavske zavednosti in istočasno tudi spoznavanja in uveljavljanja socialne zakonodaje. Zato je iz teh ozirov uspešna akcija mnogokrat zelo otežkočena, vendar se nam je posrečilo že pri več podjetjih zaščititi delavstvo in mu priboriti znatnih uspehov. Trenotno vodimo na zahtevo delavstva zadnja pogajanja v lesni industriji kneza Auersperga v Kočevju. Cene lesu in lesnim izdelkom so neverjetno poskočile, višina delavskih mezd pa je ostala neizpremenjenia. Vsa velika razlika med prejšnjim dobičkom, ko je bil les poceni in med sedanjim gre samo v dobro podjetja. Podjetje bi moralo misliti ob porastu draginje tudi na potrebo zvišanja plač svojemu delavstvu in tako tudi od mnogih dobičkov nekaj odstopiti temu delavstvu. Takih izjem med delodajalci, ki bi sami od sebe tako delali, pa je seveda presneto malo. Zato bi bilo preveč, če bi kaj takega pričakovali od imenovanega podjetja. Morali smo zato sami začeti akcijo za to nujno potrebno zvišanje plač pri podjetju zaposlenega delavstva. Zadeva je sedaj v teku in upamo, da bo ugodno rešena.

OPEKARSKI DELAVCI PUCONCI

Pred par meseci je vstala naša nova podružnica opekarskega delavstva v Puconcih. Temu delavstvu je organizacija najpreje izvojevala priznanje, da ne spada med sezonsko delavstvo in da ima zato pri Borzi dela v slučaju brezposelnosti pravico do rednih brezposelnih podpor. Nato je šla organizacija na delo za zvišanje prejemkov tega delavstva. Pri podjetju postanek organizacije in njeno gibanje, seveda ni bilo z veseljem pozdravljeno. Ko so krajevni zastopniki organizacije hoteli vložiti zahtevo po povišku mezd, jih podjetje ni hotelo niti sprejeti. Zato pač gg. nikoli nimajo časa, da bi se z delavci pogovarjali o njihovih potrebah in o njihovih upravičenih zahtevah. Ko je zastopnik centrale pri podjetniku hotel posredovati, pa tega več doma ni bilo, no mi poznamo taka nujna zadržanja podjetnikov, ki tako nenadoma pridejo najraje takrat, kadar pričnemo s kakšno mezdno akcijo. Očitno mislijo, da bomo mi v par tednih pozabili na svojo organizacijsko dolžnost in da bo stvar lepo tekla potem po starih kolesnicah. Toda mi se v nobenem slučaju nismo tako ravnali. Povsod smo vztrajali, če treba tudi mesece, da smo končno za delavstvo želi uspehe. Opekarsko delavstvo v Puconcih naj zato organizaciji zaupa in v njej trdno vztraja, organizacija pa bo vztrajala pri delu za njegove koristi do končnega uspeha.

Zastopstvo ZZD v Bratovski skladnici

Preteklo soboto je bilo zasedanje Glavne skupščine Bratovske skladnice v Ljubljani. Zveza združenih delavcev je bila na tej skupščini prvič zastopana po svojih dveh delegatih **Tomažu Novaku** in **Markežu Jerneju** iz Jesenic oz. iz Javornika. Pri letošnjih volitvah je namreč ZZD prvikrat nastopila in postavila svoje kandidate v raznih krajevnih Bratovskih skladnicah in tako žela tudi prve uspehe. Niso veliki ti uspehi, odkrito priznamo. Želeli bi večjih. Zavedamo pa se, da vsaka velika stvar raste iz malega semena, počasi, postopoma. Tudi važen strokovni pokret mora rasti tako in mora postopoma korak za korakom osvajati v dušah delavstva tla za svoj program in za svojo končno zmago. Prehitra rast ni vedno tudi dobra. Zaupamo zatorej, da bo prišel čas, ko bomo iz malih početkov zgradili svojo organizacijo do take višine in do tolike razsežnosti, da bomo prerastli vse nasprotnike.

Od 36 delegatov glavne skupščine sta bila na zadnjem zasedanju samo dva delegata ZZD. Ugotavljamo pa, da bi po izidu volitev moralo biti dodeljenih naši organizaciji število 4 delegatov. To seveda nasprotnim grupam, zlasti marksistom, ki so hoteli ohraniti v tej ustanovi dve tretjinsko večino, ni šlo v račune in zato so pri odbiranju delegatov proti postavno sebi določili dva delegata, ki bi morala pripasti ZZD. Enega delegata bi namreč morali dobiti mi še v Trbovljah, enega pa v Velenju.

Naša dva delegata sta zato na zasedanju glavne skupščine Bratovske skladnice dne 8. t. m. podala sledečo izjavo:

»Podpisana delegata ugotavljata sledečo nepravilno razdelitev delegatov za glavno skupščino v krajevni Bratovski skladnici v Trbovljah in v Velenju:

V Trbovljah ima krajevna Bratovska skladnica 91. članov, ki volijo za glavno skupščino 6 delegatov. Teh 91 članov se razdeli na posamezne skupine sledeče:

a) Zveza rudarjev ima 51 članov,
b) JSZ ima 29 članov,
c) ZZD ima 11 članov.

Ugotovljeni količnik je znašal za delegata za glavno skupščino 15. Po tem količniku bi morali dobiti:

a) Zveza rudarjev 3 delegate, ostanek 6,
b) JSZ 1 delegata in ostanek 14,
c) ZZD 0 delegatov in ostanek 11.

Dva delegata se torej dodelita ostankom. Največji ostanek ima JSZ (14) in ji pripada zato še en delegat. ZZD ima nato drugi največji ostanek (11) in ji zato pripada drugi delegat, ki pride na ostanek.

Pri določevanju delegatov pa ga je namesto ZZD z ostankom 11 dobila Zveza rudarjev z ostankom 6.

2. V revirju Velenja je bilo voljenih 61 članov, krajevne Bratovske skladnice, ki volijo tri delegate za glavno skupščino.

a) Zveza rudarjev ima od teh 61 članov 47,
b) ZZD ima 14 članov.

Ugotovljeni količnik na enega delegata je 20. Po tem količniku bi morali dobiti:

a) Zveza rudarjev 2 delegata, tretjega z ostankom 14, bi morala dobiti ZZD.

Zgodilo pa se je, da so delegati z ostankom določili Zvezi rudarjev, ki ima ostanek samo 7.

Čl. 14. in čl. 21. pravilnika o volitvah pri Bratovski skladnici določata, da bi lista, ki ni dosegla količnika, ne imela pravice do delegata v glavno skupščino, če se vsi mandati niso dosegli s polnimi količniki in če ima največji ostanek.

Ugotavljava, da je bila tako ZZD pri določitvi delegatov za glavno skupščino nezakonito prikrajšana. Prosiva rudarsko kot nadzorno oblast, da to zadevo uradno ugotovi in ustvari pravilno stanje.«

K tej izjavi pridodajamo sledeče: Na Jesenicah je bil izid volitev v kraj. Bratovsko skladnico sledeč: SMRJ je dobila 66 krajevnih delegatov, NSZ 27, ZZD 20, JSZ 18. Določanje članov v upravni odbor Krajevne Bratovske skladnice je prav isto, kakor določanje delegatov za glavno Bratovskih skladnic. Upravni odbor jeseniške krajevne Brat. skladnice ima 6 članov. Količnik za enega člana je torej 20. JSZ tega količnika ni dosegla, člana v upravni odbor pa je vseeno dobila z največjim ostankom. Po postopku marksistov v Trbovljah in v Velenju, bi moral član upravnega odbora, ki ga je dobila JSZ, pripasti NSZ. Na glavno skupščino v Ljubljano je imela Krajevna Bratovska skladnica na Jesenicah poslati 8 delegatov. Količnik za enega delegata je bil 15. JSZ je v tem slučaju količnik dosegla. Če bi ga pa ne bila, bi istotako dosegla delegata v to skupščino z največjim ostankom.

Ugotavljamo to dvojno mero, ki zadosti očitno kaže, da je ZZD po krivici prikrajšana na svoji delegatih, zato, da so marksisti ohranili dvetretjinsko večino, ker imajo od 36 delegatov sami 23, a nasprotne organizacije skupaj 13 delegatov. Če bi bili dodelili nam 4 delegate, kakor bi morali, bi bilo razmerje 23 proti 13. S tem pa bi marksisti prenehali biti na strani delavstva izključno odločujoč faktor na skupščini. Naša organizacija je z ozirom na nezakonito in nepravilno določanje delegatov zato na Rudarsko glavarstvo vložila pritožbo.

VAŽNO ZA ČLANE OUZDa IN NJIH SVOJCE!

Potrdilo delodajalca o zaposlitvi mora prinesti s seboj vsak član ali njegov upravičen svojec, ki zahteva zdravniško pomoč.

Svojci zavarovanih članov morajo dokazati svojo upravičenost do zdravljenja na račun urada še s potrdilom občine ali župnega urada po § 45. zzd. Tako potrdilo lahko izstavi tudi delodajalec, če prevzame vso odgovornost za sporočene podatke o svojcu. Tiskovina se dobi pri uradu.

Potrdilo delodajalca mora biti brezpogojno opremljeno s štampiljko in podpisano po lastniku obrata, oziroma njegovem pooblaščencu, ker sicer ni veljavno.

Člani se morajo legitimirati, oziroma dokazati svojo istovetnost s poslovno knjižico, svojci pa z družinsko knjižico ali kakšno drugo legitimacijo.

Nekaj podatkov o našem OUZD

Vsi delavci menda vedo, da je v Ljubljani Okrožni urad. Vsi prispevajo za to ustanovo. Vsi se zavedajo pravic, ki jih imajo do nje več ali manj te pravice tudi izkoriščajo. V časopisih beremo običajno samo podatke o zaposlitvah v posameznih mesecih ter vsporedno primerjave s prejšnjimi leti. Sedaj, ko je samouprava zavoda v rokah katoliško mislečih ljudi, katero pa ni treba zamenjavati z vrhovi uprave tega zavoda, kjer ne sedijo naši ljudje, čitamo v nasprotnem časopisu sem in tja tudi še kakšen napad na to ustanovo. Ti napadi imajo seveda namen, med delavstvom ustvarjati proti samoupravi gotovo nerazpoloženje, nimajo pa namena delavstvo prav informirati o razmerah pri OUZD. Zato prinašamo mi nekaj zanimivih številk in podatkov o tem našem važnem socialnem zavodu.

Okrožni urad je lansko leto imel zavarovanih 99.995 delavcev in nameščencev. Število zavarovancev je tako napram letu 1938. porastlo za 1.227 članov. To sorazmerno ni veliko in gre gotovo že na rovaš izrednih razmer, ki so nastopile lani meseca septembra.

Povprečno zaslužijo zavarovanci po 25.17 Din na dan. Največ zavarovancev spada v deveti razred z mezdo 28.80 Din dnevno. Najvišji razred z dnevno plačo 48.— Din ima samo 11 tisoč članov. Povprečna mezda slovenskega delavstva 23.64 Din na dan, kaže, da je slovenski delavec zelo slabo plačan. Pri nas so vse drugačni življenjski pogoji, so vse višje zahteve. Naš delavec ne more tako živeti, kakor živi delavec na jugu, tudi če bi hotel. Nemogoč bi bil v družbi. Ne more hoditi raztrgan in zamazan, ne more biti brez knjig in časopisja, ne more se izogniti najrazličnejšim kulturnim dajatvam. Razlika komaj 1.53 Din na dan med plačo slovenskega delavca in med plačo ostalega delavstva v državi zato nikakor ni zadostna za kritje mnogo večjih potreb slovenskega delavca, četudi ne upoštevamo neprimerno večje draginje raznih življenjskih potrebščin na našem ozemlju od cen po drugih krajih države. Slovenski delavec zato živi v zelo skromnih razmerah. Njegova plača je daleč prenizka.

Zavarovanci pri Okrožnem uradu so v preteklem letu izkoristili 81.18% predpisanih bolniško zavarovanih prispevkov. Za obresti v zavodove ustanove vloženega kapitala in odplačilo kapitala je šlo 12.73%. Za upravne stroške se je porabilo 9.10% ali 69.076 Din na vsakega člana. Tako so zavarovanci v zelo visokem iznosu izkoristili svoje pravice in se je bati, da bi zavod počasi moral postati deficiten, če bi se to izkoriščanje v istem razmerju še naprej nadaljevalo. Upravni stroški zavoda, ki ne dosegajo niti 10% članskih prispevkov in o katerih se največ govori, pa z ozirom na komplicirani aparat tega zavoda res niso veliki.

Na izplačilih zavoda so člani prejeli 30.25% za hranarino, stalež bolnikov je dosegel 2.90%. Državno povprečje na hranarini je bilo 25.11%, na staležu bolnikov 2.50%. Obolenja slovenskih delavcev so torej dosti številnejša od obolenj v ostalem področju države. Delno gre to na račun raznih varnostnih del v naši ožji domovini, pri katerih delavci niso imeli primerne strehe in zadostne prehrane. Delno pa gre to tudi na račun prevelikega izkoriščanja, ki je zlasti značilno za Maribor in Ptuj. Drugod v Sloveniji obolenja niso šla preko pričakovanih %, v Mariboru pa so pričakovano število presegla za 0.62, v Ptuju pa za 0.37%. Po opazovanju Orožnega urada, se za temi prekoračenji normalnih % skriva organizirano izkoriščanje delavskega denarja.

Delo Okrožnega urada v zdravniški panogi je ogromno. Zdravniki so preobremenjeni. Ordinacij je bilo toliko, da na vsakega člana odpade 8 ordinacij. K nadpregledu samo je bilo pozvanih 21.966 bolnikov. Okoli 4.000 jih k nadpregledu ni prišlo, ampak so se raje prijavili za zdrave. Od tistih, ki so prišli k nadpregledu je bilo spoznanih za sposobne za delo 10.442 zavarovancev. Stroški za zdravila so znašali 58.06 Din na enega zavarovanca.

Okrožni urad ima resnično samoupravo samo v bolniški panogi. V drugih panogah (invalidska, nezgodna itd.) tvori prav za prav samo neko ekspozituro Osrednjega urada v Zagrebu in je v svojih akcijah povsem od njega odvisen. Te druge panoge vzamejo visoke milijone zavarovanega denarja, s katerim tako ta ne razpolaga samo svobodno po naših potrebah in zahtevah. Kadar bo uresničena naša zahteva po treh samostojnih nosilcih socialnega zavarovanja v naši državi, takrat bo naš Okrožni urad tudi s temi milijoni na korist delavstva, za zboljšanje njegovega zdravstvenega stanja in socialnega položaja sam odločeval. Takrat bomo tudi v teh izdatkih imeli točen pregled in bomo mogli ugotoviti, koliko bi se z resnincо samoupravo Okrožnega urada v vseh panogah moglo koristnega storiti za naše delavstvo. Upamo, da ti časi kljub odporu z nekaterih drugih strani, vendar niso nič več daleč.

Murska Sobota

Prejšnji teden se je pričelo nabiranje sezonskega delavstva za Nemčijo. Zaenkrat jih gre vsega skupaj 600 in sicer 400 iz soboškega okraja, 200 iz lendavskega okraja. Delavstvo se je že prvotno udalo v usodo, da letos v teh težkih časih ne bo šlo in da se bodo že nekako preživeli doma. Sedaj, ko je pa dovoljeno in sicer tako malo število je vzbudilo to veliko nezadovoljstvo in skrb med delavstvom, če bodo šli zares samo tisti, ki so prav nujno potrebni in če se tega ne bo izrabljalo. Vsa tukajšnja javnost je proti temu nesrečnemu izseljevanju, katero stališče zavzema, kakor že zmeraj tudi naša podružnica, ki odločno popira naše stare zahteve našega delavstva. Dajte nam kruha in poštenega zaslužka doma.

Murska Sobota s svojo okolico se je še vedno lahko kosala z draginjo z ostalimi mesti v Sloveniji. Posebno sedaj je tako narastla, da si še večje sploh misliti ne moremo, če pa pogledamo plače našega delavstva, so pa sploh najnižje v Sloveniji. Zato je pa naše delavstvo v velikih skrbeh, kako se bo sedaj lahko preživelo in kako dolgo bo oblast gledala na to delovanje brezvestnih trgovcev in špekulantov, ki sploh ne poznajo nobenih meja. Zadnji čas so izšli zakoni proti brezvestnim trgovcem in špekulantom, a se na žalost pri nas ne izvajajo. Zato pa apeliramo na oblast, da se tudi pri nas take presvestne špekulacije preprečijo in da se proti takim špekulantom postopa po določilih zakona.

Zadnji čas prihajajo med naše delavstvo razni elementi, ki hočejo raztrgati naše vrste. Vsem tem ljudem, pa naj pridejo od koder koli povemo, da je naše delavstvo trdno strnjeno okrog svoje organizacije, kakor je še zmeraj bilo in vedno bo in da gremo po začrtani poti naprej neustrašeno v borbo za pravice našega delavstva.

Domžale

Podružnica ZZD v Domžalah prisrčno čestita k poroki svojemu agilnemu podpredsedniku tov. Habjanu Vinkotu in gospe Slavki roj. Hrovat.

Trbovlje

V nedeljo ,dne 16. t. m., po deveti maši (ob 10. uri) dopoldne se vrši širša seja ZZD v Društvenem domu. Ker je seja zelo važna prosimo, da se je udeležite vsi člani.

Referat župnika g. Markeža o „Jugosl. strokovni zvezi“

Marksistično gibanje zavaja delavstvo proč od Boga in mu tudi v časnem življenju ustvarja največjo nesrečo.

Zato ni mogoče, da bi duhovnik — dušni pastir mirno ob strani stal in gledal, kako marksizem v srcih delavstva podira vero in nravno življenje ter ga rine v propast.

Slavni začetki JSZ

V letih pred vojno je zato nastalo pri nas dosledno katoliško krščansko-socialno gibanje, ki mu je bil duhovni oče dr. Janez Ev. Krek. Ustanovila se je Jugoslovanska strokovna zveza, ki naj bi bila zveza nositeljica tega gibanja. Prvi početki te organizacije so obljubljali resnično obrambo pravih delavskih interesov in krščanskega življenja.

Neslavni mešani zakon z marksizmom

Po vojni, po smrti pokojnega evangelista Kreka pa je ta organizacija zašla pod marksistični vpliv. V mnogih izjavah vodilnih članov in v podrejenem tisku je sprejela za osnovo svojega pokreta Marxov socialni in gospodarski program. Trdila je, da je krščanstvo z marxizmom združljivo in da je treba Katoliško Cerkev s socializmom sprijazniti. Proti volji svojega nad vse idealnega duhovnega vodje g. A. Komlanca so privolili — oziroma bolj organizacijo prisilili — v nekak mešan katoliško-marksistični zakon ter ga krstili z imenom »krščanski socializem«.

Mešan zakon je zmeraj zlo. Običajno iz takih mešanih zakonov ni pričakovati versko in nravno čvrstih značajev.

Popolna zmota optimistov

Mešani zakon »krščanskega socializma« se ni izkazal. Čeprav so mnogi mislili, da ga je mogoče trpeti kot manjše zlo, je izkušnja izpričala, da so bili v popolni zmoti. Kot dvoživka je odslej organizacija Jugoslovanske strokovne zveze trpela na svojem razmahu in na svoji udarnosti. Vedno bolj se je oddaljevala od katoliške miselnosti in od katoliške prakse. Vedno bolj se je navzemala marksističnega duha, njegovega razkrajanja in njegove taktike.

Končno so se tudi optimistom oči odprle

Vse prizadevanje za preusmeritev Jugoslovanske strokovne zveze iz njenih zavoženih potov je bilo brezuspešno. Drugemu za drugim smo spoznali, kako duh in taktika te organizacije zastrupljata naše delavstvo s protikrščansko miselnostjo ter ga odtujujeta resnični povezanosti z Bogom in Cerkvijo.

Confiteor optimistov

Sam predavatelj je še do nedavnega upal, da bo mogoče to Krekovo organizacijo vendarle ozdraviti in se je za to prizadeval. Toda v svoji dušnopastirski praksi, na svojem odgovornem mestu župnika ene najvažnejših župnij, je ob razsulu, ki ga je ta organizacija zakrivila tudi v njegovi fari, spoznal, da se je bridko varal. Iz mešanega zakona krščanskega socializma se je rodila sedanja Jugoslovanska strokovna zveza tako, kakršna v resnici je — pravo zmené.

Splošna skušnja: sodelovanje z JSZ nemogoče!

Takole kaže izkušnja vseh duhovnikov — dušnih pastirjev, ki so odgovorni za duše zaupanih jim vernikov:

Sodelovanje s to organizacijo je praktično nemogoče. Manjka je prave katoliške miselnosti, manjka je vsake iskrenosti in odkritosrčnosti, manjka duha krščanske skupnosti. **(»Mi mladi borci«).**

Spremembe ordinacij OUZD v Ljubljani

Zaradi podaljšanja delovnega časa zdravnikom-uradnikom, se spreminjajo ordinacijske ure od 1. maja 1940 dalje.

Za splošne bolezni:
od 7.30—9.30 (soba 154) g. dr. Trtnik Albert;
od 9.00—12.00 (soba 169) g. dr. Krisper Anton;
od 9.30—12.30 (soba 152) g. dr. Janežič Pavel;
od 13.00—16.00 (soba 152) g. dr. Grapar Stane;
od 14.30—17.30 (soba 169) g. dr. Rupnik Vilko;
od 16.00—18.30 (soba 171) g. dr. Debelak Gvido;
od 16.30—18.30 (soba 152) g. dr. Maicen Martin.

Za notranje bolezni:
od 11.15—13.15 (s. 154) g. dr. Kruh Peter.

Za pljučne bolezni in pneumotorax stacija:
od 8.00—11.00 (soba 156) g. dr. Savinšek Baldomir — stranski vhod na Miklošičevi cesti, tik ob sosedni hiši št. 18 (moški: torek, četrtek, sobota; ženske: ponedeljek, sreda, petek). Pneumotorax se daje vsako sredo in petek med ordinacijskimi urami.

Za kirurgijo:
od 12.30—15.30 (s. 171) g. dr. Krajec Pavel.

Za kirurgijo in ortopedijo:
od 9.00—11.00 (s. 171 g. prim. dr. Minař Franc.

Za ženske bolezni in porodništvo:
od 12.30—15.30 (s. 169) g. dr. Pintar Ivan.

Za otroške bolezni:
od 12.30—14.30 (s. 143) g. primarij dr. Derč Bogdan.

Posvetovalnica za matere:
od 14.30—16.30 (s. 136) g. primarij Derč Bogdan.

Za očesne bolezni:
Od 8.00—10.00 (s. 143) g. dr. Dereani Ernest.

Za ušesne, nosne in vratne bolezni:
od 12.00—14.00 (s. 168) g. dr. Jakša Josip (moški: torek, četrtek, sobota; ženske: ponedeljek, sreda, petek) ter od 16.30—19.30 (s. 164 — ob sobotah od 12.00—15.00 — g. dr. Hammerschmidt Ernest (moški: ponedeljek, sreda, petek; ženske: torek, četrtek, sobota).

Za živčne bolezni:
od 14.00—16.00 g. docent dr. Robida Ivan (ordinira na stanovanju: Gledališka ulica 13).

Zobni oddelek (ambulanca):
od 7.30—10.30 (s. 129) g. dr. Logar France;
od 10.30—12.30 (s. 129) g. dr. Hlavaty Robert.

Zobni oddelek (plombiranje, umetno zobovje, zlata dela, kavčuk dela) (soba 128):
od 9.00—10.30 (protetika) g. dr. Hlavaty Robert;
od 8.00—11.00 (plombiranje) g. dokror Sfiligoj Rado.
od 11.30—13.30 (plomb.) g. dr. Logar Anton.
od 12.30—13.00 (plomb.) g. dr. Hlavaty Robert.
od 14.00—16.00 (plob.) g. dr. Bassin Egon.
od 16.30—18.30 (plomb.) g. dr. Soss Elza.

Rentgenološki oddelek (diagnostika in terapija):
od 11.00—13.00 (s. 130) g. primarij dr. Hebein Josip;
od 14.00—16.00 (s. 130) g. primarij dr. Kunst Alojzij.

Fizikalno zdravilišče:
od 8.00—10.00 sprejemanje novih bolnikov (od 10.00—11.30 terapija) gosp. dr. Zajc St. (moški: torek, četrtek, sobota; ženske: sreda, petek). Ob ponedeljkih ni ordinacij.

Obsevanje s svetlobnimi žarki:
dopoldne od 8.30—12.00, popoldne od 15.00—17.00 (moški: torek, četrtek, sobota; ženske: ponedeljek, sreda, petek).

Diagnostični laboratorij:
od 13.00—15.00 g. prof. dr. Košir Alija (II. nadstropje, poleg nezgodne stanice).

Rentni zdravnik:
od 11.00—13.00 (soba 171) g. dr. Bajec Oton.

Nadpregledi: vsak delavnik ob 9.30 (soba 154).

Zdravniške komisije: vsak delavnih ob 10.30 in ob 14.30.

Superkomisija: vsak torek in po potrebi na delavnik ob 11.00 (soba 143) šefzdravnik g. dr. Drobnič Ivan.

Tržič

Resno delovanje naše organizacije in zavednost organiziranega delavstva je pokazalo zopet nov uspeh v tovarni »Runo«.

S 1. junijem so bile na intervencijo naše organizacije ponovno zvišane plače vsemu delavstvu za 25 para na uro.

Vodstvu tovarne gre vse priznanje, ker res skrbi, da težo sedanjih nezaželenih razrvanih časov nosi skupno z delavstvom in tako pokaže, da tu ni kapitalističnega duha, temveč požrtvovalnega in nesebičnega dela v prid vsemu delavstvu. Zato nam je dovolj jasen dokaz, saj je iz malega gorčičnega zrna, sejanega v trde brazde zadružništva, postalo veliko in pomembno drevo.

Kamniško okrožje

Seja kamniškega okrožja se vrši v nedeljo dne 16. junija ob ½10. uri v Društvenem domu v Grobljah. Funkcijonarje vabimo, da se seje sigurno udeležijo!

Domače novice

DR. KOROŠEC POTOVAL V BUKAREŠTO

Predsednik senata dr. Anton Korošec je odpotoval v Bukarešto, kjer se bo mudil nekaj dni.

BAN DR. NATLAČEN V BEOGRADU

Ban dravske banovine g. dr. Marko Natlačen, ki se je v zadevah dravske ban. mudil v Beogradu, je bil sprejet pri predsedniku vlade gosp. Dragiši Cvetkoviću ter ministru za vojsko in mornarico, armadnemu generalu Nediću. Nato je bil ban dr. Natlačen sprejet tudi v avdijenci pri knezu namestniku Pavlu.

10 LETNICA ROMUNSKEGA KRALJA V BELGRADU

Za proslavo 10 letnice vladanja romunskega kralja Karola II. je bila v belgrajski saborni cerkvi zahvalna služba božja, katere so se udeležili zastopnik kralja general Barjaktarović, zastopnik vlade minister za telesno vzgojo naroda Jevren Tomič, pomočnik ministra za zunanje zadeve dr. Miloje Smiljanić, dalje zastopniki diplomatskega zbora in vojnega ministrstva. Romunsko poslaništvo v Belgradu je zastopal sam poslanik g. Viktor Cadere z gospo in drugimi uradniki. Po službi božji je bil sprejem v romunskem poslaništvu ter vpis v knjigo.

ZAGREBŠKI OUZD IMA PRIMANJKLJAJ

Listi poročajo iz Zagreba, da ima zagrebški OUZD velik primanjkljaj, vsled česar je komisar uprave sklical na posvet zdravnike tega zavoda ter z njimi obravnaval vprašanje, kaj je treba ukreniti. Šef lekarne je poročal, kako so se podražila zdravila, nekatera med njimi celo za 120 odstotkov.

HRVATI 1300 LET KATOLIČANI

Letos obhajajo Hrvati 1300-letnico, odkar so prišli v stike s sveto rimsko stolico ter postali katoličani. To je jubilejno leto hrvatskega naroda. Papež Pij XII. je v posebnem pismu, ki ga je poslal zagrebškemu škofu, podelil popolne odpustke katoličanom v Jugoslaviji za letos pod navadnimi pogoji v počastitev tega hrvatskega jubileja.

TRETJA OBLETNICA R. DOLINARJA

V soboto, 8. t. m. na tretjo obletnico tragične smrti katoliškega akademika R. Dolinarja je »Danica« priredila komemorativno slovesnost.

Zjutraj ob 7 so se zbrali člani Akademske zveze v stolnici k sv. maši zadušnici za pokojnim tovarišem. Po sv. maši so odšli na pokopališče k sv. Križu, kjer je ob Dolinarjevem grobu bila komemoracija. Spominski govor je imel tovariš Daničar. V svojem govoru je očrtal podobo rajnega tovariša. Zemlja danes krvavi, krvavi na sto in stotisočih krajih. Če bi zakrvavela tudi naša gruda, ne bomo prizanašali sebi, marveč naša kri se bo združila z njegovo, da bo klicala do nebes, naj jo blagoslovi Gospod smrti in življenja ter naj postane naša kri vir življenja za naš narod. Rudolf Dolinar je s krvjo zapisal, da je nam na svetu boriti za večje dobrine kakor sta zdravje in življenje. Po spominskem govoru so akademiki zmolili molitev za pokoj duše padlega tovariša.

Za tretjo obletnico so mu tovariši postavili lep nagrobni spomenik. Spomenik je iz rezanega domačega kamna. Krasi ga bronast relief, delo akad. kiparja Franceta Goršeta. Predstavlja angela smrti, ki se spušča k mladeniču.

BELEŽKE

Napadi na duhovščino se ponavljajo

Naše nasprotno časopisje kaj rado piše o »lističih« kadar govori o katoliškem časopisju z manjšo obliko. Zlasti marksisti so neštetokrat ponavljali ta izraz in tudi »Slovenskemu delavcu« z njim niso prizanesli. V njihovo šolo so hodili naši krščanski socialisti v vsakem oziru,tudi v tem. V zadnji številki prinašajo članek »Gospod župnik Markež ima besedo...« G. župnik Markež je namreč že imel besedo na zborovanju duhovnikov dne 6. marca t. l. in je JSZ orisal tako, kakor zasluži. »Mi mladi borci«« so napravili ta greh, da so prav dobro prinesli posnetek referata g. župnika Markeža. Zato jih »Delavska pravica«, ko ta članek ponatiskuje, mimogrede z visokega predala prav posebno odločilnega in važnega glasila ošvrkne z »lističem«.

V uvodu pred ponatisom članka iz »Mi mladi borci« pa v tolažbo svojim vernim natvezuje izmišljotino, da so »Mladi borci« iz referata marsikaj spustili in tako njegovo vsebino »izkrivinčili«. Poleg tega si usoja trditi, da bi resnični prikaz referata g. Markeža o JSZ bil tak, »da namreč vsa afera prihaja iz političnih, ne pa iz cerkvenih ali verskih vzrokov.« »Delavska pravica« s tem dela veliko krivico ne samo g. župniku Markežu ampak vsem zbranim duhovnikom s Prevzvišenim na čelu, da so zgolj politikanti in da jih vodijo samo politični nagibi. Ti grdi očitki s strani »DP« nas ne presenečajo, ker jih v tem glasilu ne srečamo prvič.

Na drugem mestu prinašamo dober posnetek misli g. Markeža po listu »Mi mladi borci« tudi mi, da bodo naši člani in čitatelji v tej zadevi primerno poučeni.

Bolečine „Delavske pravice“

»Delavska pravica« prinaša v zadnji številki dva članka oziroma napada na nDelavsko zbornico in ZZD. Prihija po njenih mislih očividno s topovi najtežjega kalibra. Ti bodo brezpogojno zrušili sedanjo upravo Delavske zbornice in z njo vred ZZD. Ne more odpustiti Delavski zbornici, da je napravila v svojih uradih red, da je pri referentih vpeljala na mesto te uradne ure dela za delavstvo. Boli jo, obiskov in propagande za partijske pokreda je v zbornici o storjenem delu uvedena kontrola in da se zahteva za dokaj lepe plače uslužbencev, da zanje za delavski stan, tudi nekaj naredijo. Pa še nekaj drugih bolečin ima »Delavska pravica« in nekaj drugih znakov splošnega bolezenskega stanja. Revma, nadušnost, živčnost itd., so ostarelostni znaki, na katerih očitno boleha. Posebno huda bolezen pa so razne »fiksne ideje«, ki se jih nikakor ne more znebiti. V tem oziru JSZ in »DP« zadnje čase hudo preganja skrb za čisti katoliški program ZZD. Zaradi svoje načesne zmešanosti »DP« ne more razumeti, da je ZZD kot katoliška organizacija sprejela imenovanje v sedanjo upravo Delavske zbornicei n da jo prav nič ne peče vest, da v tej upravi ne sedijo marksisti in vseh vrst socialisti. Ko bi »Delavska pravica« vedela še to, da si ZZD šteje celo vdo bro delo, da kolikor mogoče jemlje marksistom in vsem ljudskim frontašem vpliv na javno življenje, bi bila morda še bolj v skrbeh radi našega poslanstva.

Poravnajte naročnino!

Navodila o zaščiti pred letalskimi napadi

A. Pripravljalna dela v mirnem času.

Ako nimamo posebnega zaklonišča, je treba prirediti v kleti za vse prebivalce hiše zasilno zaklonišče, tako da jim bo nudilo zaščito pred drobci bomb ter bojnimi strupi in plini (neprodušno). Da vzdrži strop v kleti težo morebitnih ruševin hiše, ga moramo podpreti z lesenimi oporniki. Te postavimo na dve široki leseni zagozdi, s katerima pritrdimo opornike čvrsto v strop. Radi enakomerne razbremenitve stropa položimo vodoravno med strop in opornike tramove kot nosilce stropa. Enako položimo tramove tudi pod opornike. Za kletna okna je treba napraviti lesene ali železne naoknice. Radi nadaljne zaščite oken pred drobci bomb pa moramo poskrbeti še za zemljo ali pesek (širina nasipa 1 m), ki ga lahko spravimo tudi v vreče (premera 50 cm). Za zaščito kletnih oken lahko uporabimo še tale material: gramoz v lesenem opažu, širokem 25 cm, opeko v debelini 38 cm, les v debelini 30 cm, zemljo v zaboju, širokem 75 cm ali jeklene naoknice v debelini 15 do 20 mm.

V zaklonišču mora biti na razpolago za vsako osebo najmanj 3 m³ zračne prostornine in 0.6 m² talne ploskve. Da se prepreči vhajanje plinov, naj ima vsako zaklonišče predprostor (plinsko zatvornico) in najmanj en zavarovan zasilni izhod (lahko iz sosednih prostorov) na prosto. Kjer ni kletnih prostorov, lahko priredimo zasilno zaklonišče v pripravnih pritličnih prostorih, moremo ga pa postaviti tudi v posebnem prizidku. Končno lahko pripravimo vsaj pokrite jarke zunaj stavb. Jarki morajo biti izvedeni v lomljeni črti in oddaljeni od stavb najmanj toliko, kolikor znaša višina najbližje stavbe. Krajši jarki (do 5 m) so lahko izvedeni v ravni črti.

Gradnja ali prireditev zaklonišča v skupinsko stoječih hišah je **obvezna,** v drugih hišah pa se nujno **priporoča.**

Za zatemnitev stanovanja in drugih objektov je treba pripraviti vse potrebno po naredbi o zatemnitvi.

Za shranitev živil pripravimo posode, ki se hermetično zapirajo (mogoče so tudi omare, zaboji itd.), da jih zavarujemo proti poškodbam po bojnih strupih in plinih.

Za hišno gasilsko službo nabavimo naslednja gasilna sredstva: majhno vstavljivo ročno brizgalnico ali ustrezajoča kemijska gasilna sredstva oz. aparate, 1 posodo za vodo s prostornino 100 do 200 l, 2 vedri za vodo, 1 opžarni kavelj (lahko tudi lesen drog z močnim žebljem), 1 do 2 lopati, 1 sekiro, pesek v zaboju ali kup peska, s katerim zasipamo vžigalne bombe (z vodo jih ne smemo polivati), 1 gasilno metlo za pobijanje tlečih isker (t. j. 2 m dolga palica s pritrjeno krpo) in 1 lestev.

Za povečanje varnosti pred požarom je treba izprazniti ¾ ploskve podstrešja od lahko vnetljivih stvari in ga po potrebi preurediti: lesene dele ostrešja zavarujmo z ognjavarnimi opleski ali s pločevino oziroma jih impregnirajmo s snovmi, ki so odporne za ogenj. Drugače se je treba pri tem ravnati po navodilih o organizaciji hišne zaščite (razpis Mob. št. 287/4 z dne 24. II. 1940.) in po pravilniku o zaščiti pred letalskimi napadi, IV. del, »Zaščita pred požarom«.

Za sebe in za svojce nabavimo po možnosti **plinske maske.**

Za hišno sanitetno službo nabavimo (po možnosti) naslednja najnotrebnejša sredstva za prvo pomoč: 3 komade sterilizirane gaze po ¼ m, 3 komade kaliko-ovoja (6×5, 8×5, 10×5), 20 g stelizirane vate, 2 trikotni ruti, 1 komad leukoplasta (2.5 cm × 1 m), 3 povoje za prvo pomoč (No. 0, No. 1, No. 3), 20 g natrijevega bikarbonata (jedilne sode), 200 g klorovega apna ali kloraminovega praška (v hermetično zaprtih posodah), 20 g jodove tinkture, 20 g Hofmanovih kapljic, 20 g baldrijanovih kapljic, 20 g alkalnega mazila za oči, kalijevo (zeleno) milo, steklene palčice, varnostne zaponke, škarje, posode za pripravljanje raztopin, steklenice in 1 zasilno nosilnico (sestavljeno iz odeje in 2 drogov).

(Dalje prihodnjič.)

Rov se je zasul

Roman.

(Nadaljevanje.)

V svežini padajočega mraka, so ljudje plaho trepetali pred groznim zločinom zemeljskih globin.

To je bil čas, ko so se vsedali na klopi pred hišo, vsi so bili že tam in si klicali čez ulico vesele stvari.

Prišla je ura večerje, a ljudje so bili še vedno tu, medtem ko je sonce, ki je pojemalo na obzorju, metalo zadnje žarke na lase in jih pordila kakor odblesk krvi.

Hlipajoče ihtenje je trgalo prsi žena. Mali na njihovih naročjih so glasno jokali, ne da bi vedeli zakaj, le en deček je zaslutil, kaj se dogaja:

»Moj stari očka je vedno pravil, da ga je rov hotel že dvakrat imeti, pa ga ni in ne bo dobil... Jaz sem popolnoma prepričan, da se bo vrnil!«

To je bil Korenov vnuk, žalostno se je smejal, prav kot veliki in govoril tolažilne besede, a sam ni vanje verjel.

Vsi so se bali današnjega, vsi so trepetali pred prihodnjim. Nihče ni mogel ničesar reči. Nekateri so počasi odhajali, žene so se prerivale k dvigalu, se tiščale druga druge, da so skupaj trepetale, skupaj upale.

Večer je legel in mislili so na zapuščene hiše, prazna kot zapuščena gnezda. Kar videli so že, kako leži v njih iztegnjeno voskasto telo, roke, črne, sklenjene in okoli njih rožni venec.

— — —

Naenkrat so se zaslišali med ljudmi, ki so čakali z upom in strahom, pripravljeni zgrabiti za vsako novico, še tako fantastično, klici:

»Čez eno uro vsi v Ljudski dom!... V Ljudski dom vsi!«

»Zborovanje bo v Ljudskem domu, čez eno uro,« so kričali drug drugemu.

»Kaj bo? Ali bodo kaj zahtevali, da nadaljujejo delo, ali kaj?«

»Najbrže bo radi pohoda na vodje,« je pripomnil eden.

»Morda bomo zvedeli kaj novega!«

Že to je zadostovalo, da so se odločili.

»Jaz bom šel.«

»Tudi jaz. Bom vsaj videl.«

»Morda bodo delavci, ki so spodaj delali, kaj povedali. Pojdimo!«

»Baje pride odposlani preglednik.«

Pomalem so se trgale skupine od množice; hitro so pojedli košček kruha, da bi bili še za časa v Ljudskem domu, kjer je treba biti če si rudar, kjer je polno sindikatov, vzajemnosti, tajništev, zadruga in še in še, kjer pač gnjavijo tega pohlepnega ptiča: ljudsko dušo.

Da bi zazidali rov, to je kot mora tlačilo ljudi. Kdo hoče zgraditi zid? Če bodo rudarji prišli v Ljudski dom, jim je treba to takoj izbiti iz glave.

In morda je to že določeno in zato kličejo ljudi v Ljudski dom...

Ko so šli proti Ljudskemu domu, so si delavci pravili vse to in se spraševali kaj da bo.

Noč je prišla, ne da bi to opazili, kakor se izdajalsko pripravijo te črne globine za udor.

Pri tem zborovanju ni kot je pri drugih, ko odločujejo o plačah ali o stavki... Sedaj ni nihče vedel, kaj naj reče v tej tišini, ko se bodo ljudje radovedno zbegani ozirali okoli. Samo od vodij pričakujejo nekaj, a kaj? Oni vedo več kot mi, so si pravili rudarji, ko so šli proti zbirališču.

Ljudje so si ponavljali to, kar so slišali popoldne. Vseh podrobnosti so se dobro zavedali, vse je oživelo še enkrat pred njimi, vse so obnovili še enkrat, vse preobrnili in precenili še enkrat.

Spominjali so se, da je nekoč nek inženir dal odpreti rov za zračenje, a ga je takoj spet zadelal radi ognja, ki je komaj čakal na zrak, da bi potem vse uničil.

Od vseh strani so navajali direktorjeve besede in jih po svoje zavijali, da bi z njimi povedali to, kar hočejo.

»Zadelati je treba,« so rekli.

»Nikdar ne! Rekli so: Ali bo treba zadelati?«

Strast se je polastila govorjenja, src in je vse pognala v to skupno dvorano.

Tu so bili preddelavci, vsi njihovi zastopniki, le Tišlerjev prostor je bil prazen. Kje je? Ali ga ne bomo videli nikoli več v tej skupini?

Spominjali so se vsega, kar je napravil, njegovih kretenj, kadar se je razvnel.

Predsednik je govoril o njem in že so se razlegali klici:

»Morate jih rešiti! Vse poskusite!«

»Ne zidu!« so tulili nekateri.

Nastal je grozen šum in hrup, kakor če pridrvi kam grozeč oblak.

»Ne zidu! Ne zidu!«

»Naj raje vse razžene!«

»Da, naj raje vse zleti v vrak!«

Z galerije se je zaslišal močan glas in prekričal vse spodaj:

»Saj je odprto! Saj ni več zadelano!«

Niso več spoznali razburjeni ljudje, da bi bilo bolje reševati ponesrečence, kot pa zgoraj pripravljati prav tako nesrečo, prav tako pogubonosno, kot je ta v rovu. Nihče ni več na nič mislil. Kričali so, da ima vsak pravico govoriti, da morajo vsakemu dati besedo.

Ta, ki je govoril z galerije je bil mlad rudar. Poznalo se mu je, da je rovov vajen, kajti njegove oči so že imele črne kolobarje in njegove kretnje so bile kot udarci s krampom. Uprl je oči v množico, ne da bi se zganil. Nastala je tišina in mladi tribun je govoril:

»Ni treba misliti na to kaj, bodo storili, ampak na to, kaj sedaj delajo.

Dobro vem, da se zračenje vrši redno. Tovariši pod zemljo so že deležni svežega zraka, bodite ga deležni nekoliko tudi vi, da vam prezrači prestrašene možgane.«

»Da naj gre vse v zrak? Hočete mar vse uničiti? Hočete, da bodo stradale vaše žene in otroci?«

»Kdo je rekel, da je ogenj v rovu? Kdo je rekel, da bodo zgradili zid?«

»Odposlani preglednik prihaja, naj on govori!« Uslužbenec je pravkar prišel v dvorano. Spoznal je, da bi ga opazovali s »prodancem«, če bi prinesel slabe vesti in da bi moral on sam plačati za vso rudniško upravo.

»Sicer nisem dolžan pred vami delati svoj račun.«

Že so ga slabo razumeli in gromko kričanje se je dvignilo proti govorniškemu odru.

Nadaljeval je popolnoma mirno:

»Ni se mi treba pred vami opravičevati, ne, ni se mi treba! Toda hočem, da me sodite sami. Potem vam bom pa povedal, kaj vem o nesreči in to kar morajo storiti.«

»Ali morda nisem bil vedno tam, kjer sem moral biti.«

(Dalje prih.)

List izdaja konzorcij: Jonke Jože, Ljubljana. — Urejuje: Križman Andrej, Ljubljana — Za uredništvo: Pirih Milko, Ljubljana. — Za Misij. tisk.: A. Trontelj, Groblje.